

Ugnyje žuvo partizanų tėvai, žmonos, vaikai

Ankstesni aprašymai sakė, kad Pirciupis buvo barbariškai užpulti ir sunaikinti neku nekalti gyventojai. Tą patį ir dabar Tiesoje pakartoja Antanas Venclova, tardamas, kad "Pirciupis — tai vienas iš tūkstančių kaimų, kuriuos fašistiniai žvėrys... nušlavė nuo žemės paviršiaus už tai, kad tie žmonės nekenė nelaisvės ir priespaudos, o mylėjo laisvę".

Tai "poetiniai" pareiškimai, kuriuose nėra nieko konkretaus. Konkrečiau buvo parašęs V. Uždavinsys:

"Kai kurie pirciupiečiai — Vincas Brazaitis ir kiti — nuėjo į Rūdninkų girią tuojau, kai tik hitlerininkai pasirodė plente ties Pirciupiu" (1941 metais).

Tiesoje birželio 7 paskelbta J. Baravyko "Varėnos kaimiškojo komiteto sekretoriaus", kalba Pirciupio iškilmėse. Joje pasigirta:

"Didžiojo tėvynės karo partizanuose" buvo iš Pirciupio Stasys Babilčius, Vincas Brazaitis, Jonas Gervalauskas, Teklė Kavaliauskaitė, Fridrichas Kavaliauskas, Juozas Saulėnas, Stasys Saulėnas, Domicelė Urbelionytė, Antanas Uždavinsys ir kiti". — Ką jie veikė, toliau liudija J. Baravykas:

"Liepsnodami ritosi nuo bėgusių ešalonai su fašistais ir jų technika, sproginėjo hitlerininkų kariniai sandėliai, taikliai partizanai — pirciupiečiai kulką pavijo ne vieną lietuvių tautos išdaviką".

Dar aiškesnis liudininkas Stasys Babilčius, apie kurį buvo užsiminęs Baravykas. Dabar tai "milicijos darbuotojas", buvęs A. Mickevičiaus vardo būrio partizanas:

"Per Stasį Saulėną, Joną Kavaliauską, Vincą Brazaitį, Antaną Uždavinį, mane ir kitus palaikėme ryšį su Vilniaus po grindžių, rūpinomės ginklu... 1943 metų pavasarį iš Vilniaus pas mus atvyko du jaunuoliai. Pasirodė, vienas iš jų buvo provokatorius... Po kiek laiko kaiman atsibeldė gestapininkai, jų tarpe pamatėme ir ankstesnįjį savo svečią, ieškančią mūsų. Nors tuo metu jau ne visi Pirciupio vyrai nakvodavo namuose, pajutome, jog kaime pasilikti nebegalima. Trise — J. Kavaliauskas, S. Saulėnas ir aš — patraukėme į mišką. Praėjo dar kelios dienos, ir sulaukėme kitų pirciupiečių. Prie partizanų prisijungė Adomas ir Antanas Urbelioniai, Stasys Kavaliauskas, mano brolis Kazys, Antanas Uždavinsys, Juozas Saulėnas, Jonas Mikalauskas... Iš Rūdninkų girioje jau veikusių Teofilio Mončiūnsko ir Michailo Afonino (Red. pub.) grupių gavome sprogstamosios medžiagos. Išmokome gaminti minas. Pirciupio padangę vokiečiams tapo tarybinių patriotų keršto vieta. Partizanų minos nutrenk-

Pirciupį sunaikino Maskvos ranka (2)

davo nuo bėgusių traukinius, degė tiltai. Iki rudens pastojome kelią net septyniems kariniams ešalonams".

Tegul St. Babilčius ir "poetizuoja", tegul savo partizaninį heroizmą ir sutirština, betgi iš jo pareiškimų lieka aišku, kad iš Pirciupio kaimo eilė partizanų palaikė ryšius su sovietų partizanais ir talkino sovietų karinei akcijai.

Antra, vokiečiai žinojo apie Pirciupio sovietinių partizanų veiklą, nes tie Pirciupio vyrai naiviu būdu ryšius su Vilniū palaikė ne per vieną, bet per kelis ryšininkus ir pakliuvo ant provokatorių, kurie juos ir išdavė.

Trečia, iš kaimo išėjo partizanai palaikė su kaimo gyventojais ryšius, kaip tai matyti iš V. Uždavinsio pasakojimo apie tą lemiamąją Pirciupio sunaikinimo dieną:

"Nubudusi Salomeja Brazaitienė žadina sūnelį, keturiolikos metų Vytuką. Jis turi į mišką tėvui ir broliui priešpiečių nunešti. Vakar ji pati net prie Rūdninkų buvo nuėjusi, o šandien partizanai žadėjo arčiau miškuose pasirodyti. Vytu-

kas keliuos žino, tėvo signalinius ženklus iš tolo supranta".

KAS PIRCUPIO TRAGEDIJOJE AIŠKU IR KAS LIEKA NEAIŠKU?

Daugumoje pareiškimų kalbama bendrais žodžiais apie nekaltų žmonių barbarišką išužymą. Stasys Babilčius prataria konkrečiau. Sako: "Ugnyje žuvo partizanų tėvai, žmonos, vaikai".

V. Uždavinsys tai patvirtina, minėdamas sudėtingų šeimų pavardes: Aldavičiai, Babilčiai, Brazaičiai, Buckai, Jalmokai, Jurgelevičiai, Kavaliauskai, Markačiai, Verbaičiai, Peciukonai, Saulėnai, Simokačiai, Lukoševičiai, Sibailienės šeima, Uždaviniai, Vilkišiai.

Juodai sužymėtos pavardės yra minimos minėtų liudininkų tarp išėjusių partizanauti. Ar kitos uždavinsio minimos pavardės yra taip pat susijusios su partizanais, iš paskelbtų duomenų, neaišku, nes juos tekalbama bendru žodžiu "ir kiti". Daros betgi aišku, kad vokiečiai turėjo žinias, kas yra partizanai, ir savo represijas taikė partizanų šeimoms, jų gyvenamajai vietai.

Tai barbariška priemonė — kolektyvinis teroras. Ji buvo vokiečių vartojama ir kitais atvejais; gaudomų į darbus vyrų nesuėgavus, turėjo atsakyti jų šeimos.

Tai ta pati teroro priemonė, kurią vartojo bolševikai pirmos ir antros okupacijos metu — pirmos okupacijos metu suminėdami šeimos narius vietoj nerandami ieškomojo; antros okupacijos metu vartodami terorą prieš partizanų šeimas ir jų gyvenamas vietas. Sovietų vidaus reikalų komisaro pavaduotojas Kruglovas 1944 rugsėjo mėn. Panevėžyje įsakė: namus ir kaimus, kur bus pastebėti partizanai, ar jų rėmėjai, sudeginti, žmones išvežti, turtą perimti vietos partinei vadovybei. Kiek tokių būdų buvo sudeginta ir sunaikinta, nėra dabar statistikos, bet žmonėse yra likęs siaubas. Ir gal norėdama nukreipti žmonių akis nuo šio siaubo, bolševikinė propaganda taip ir stengiasi kalbėti tik apie vokiečių kolektyvinį terorą, nutylėdama savąjį terorą, nutylėdama, kad teroro net Pirciupyje priešais pirmiausia buvo Sovietų Sąjungos partizaninė provokacija tarp vietos gyventojų.

(Būs daugiau)

APIE GYVENIMĄ LIETUVOJE IR AMERIKOJE

LIETUVOJE

Komunistam Amerikoje nėra gyvenimo

Chicago Vilnės redaktorius S.J. Jokubka Tiesoje birželio 14 pasakoja, kaip Amerikos lietuviai komunistai neturi ramybės nuo "buržuazinių nacionalistų — dypukų". Komunistų persekiojimas taip dramatiškai aprašytas, kad skaitytojas Lietuvoje galės pagalvoti: matai, ką tie "nacionalistai" ten išdaro, o mes manėm, kad komunistai ir Amerikoje toki galingi kaip Lietuvoje.

Koks išdavimas, toks ir minėjimas

Kaunas švenčia 20 metų nuo "išdavimo" dienos. Iki rugpjūčio 1, kaip skelbia Tiesa birželio 14, tą "išdavimą" darbo žmonės turi pagerbti nauja

baudžios duokle ponui — kailių pramonės įmonės turi pagaminti 150,000 rublių daugiau, nei planė numatyta, miesto geležinkelininkai turi pakrauti 35,000 tonų daugiau nei plane. Panašiai ir kitos įmonės bei dirbtuvės. Tai vis esą "naujos pildomos baudžios duoklės, kaip gimęs pono vaikui".

Mirė poetas Mozūriūnas

Vilniuje birželio 9 po trumpos ligos mirė poetas Vladas Mozūriūnas, išgyvenęs 42 metus. Buvo Komjaunimo Tiesos, Švyturio, paskiausiai Pergalės žurnalo redaktorius. Poezijos leidiniai ėmė rodytis nuo 1944: Žemės saują, Saulėtekis, Sąžinė negali tylėti, Varpos iš laukų, Laužai prie upės. Sovietinė spauda ypatingai vertino jo "Saltinį prie kelio" ir eilėraščių apie Vilnių — dvi Vilniaus etidų knygas.

Leista pasitraukti 63, liko 187

Kongrese lašas po lašo vis departamentą tašo... Suprantama, departamentas yra užsienio politikos planuotojas, tos politikos vykdytojas. Jam priiskiriami nuopelnai, jis kaltinamas dėl trūkumų, kurie visada geriau pastebimi nei nuopelnai.

Po sen. Frank J. Lausche, Ohio dem. pareiškimų apie departamentą, naujų lašų vėl ran-

di Congressional Record. Gegužės 26 įtrauktas jame Fort Lauderdale News vedamasis, kuriame informuojama, kad valstybės departamentas 1963 metais atleido 63 pareigūnus "kaip galima slapstosios informacijos prieš agentam šaltinį".

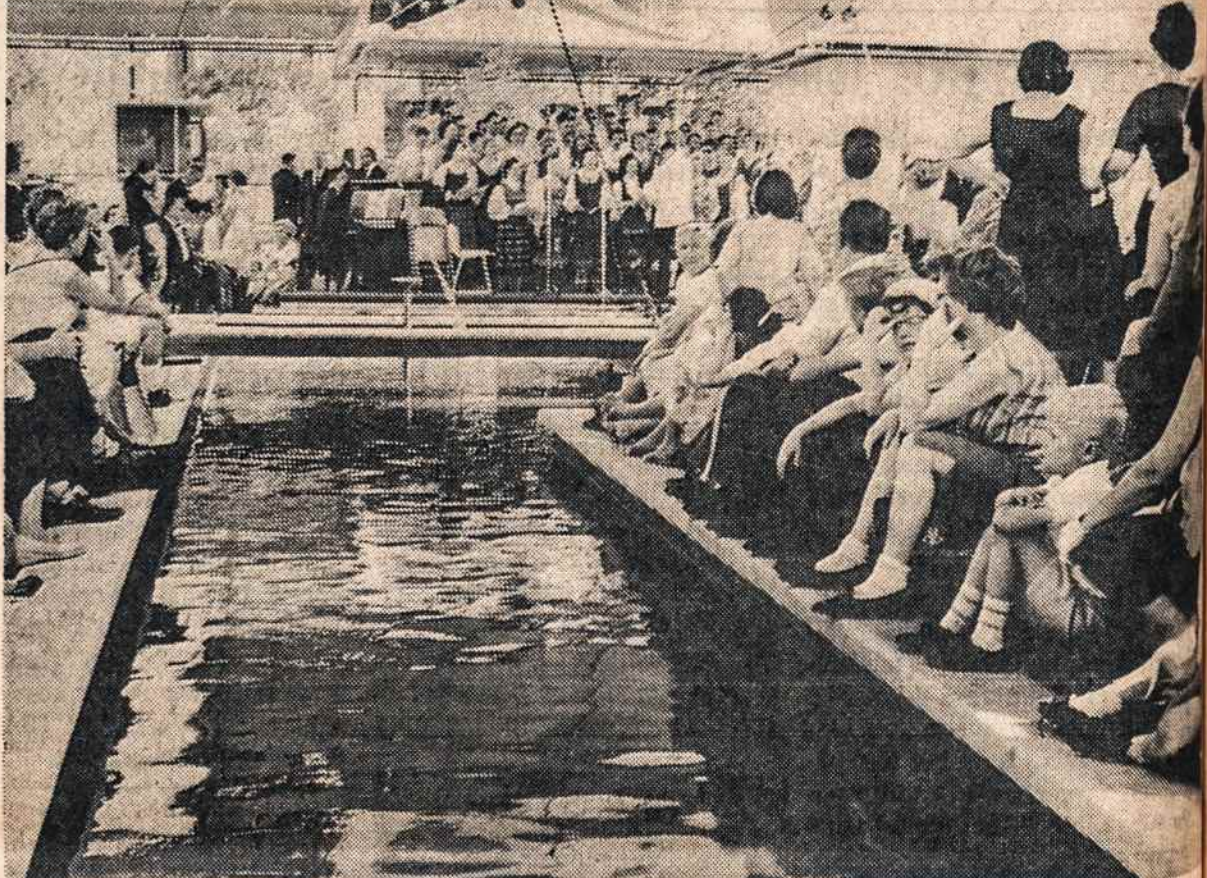
Esa visi 63 buvo pastatyti prieš akivaizdžius faktus, ir nė vienas nesimė atremti kaltinimų.

Informacija apie departamento pareigūnų atleidimą buvo pranešta vasario 4 Atstovų Rūmų biudžeto komisijai. Tarp atleisčių arba, kaip pareiškime mandagiai sakoma, "leistųjų pasitraukti" esą trys iš vyresniųjų užsienio tarnybos pareigūnų.

Laikraštis klausia: ar tie 63

LIETUVIŠKĄ kryžių pasaulinėje parodoje pašventinus. Prie paminklinės lentos stovi Brooklyno vysk. Joseph Denning buvęs gubernatorius Charles Poletti ir prel. J. Balkūnas.

LIETUVIŲ DIENA New Jersey paviljone birželio 14.

Nuotraukos V. Maželio.

SPAUDA

Vaikai turi tapti vyrais ir kovotojais

Chicagoje gegužės pabaigoje buvo susirinkusi Ateitininkų Federacijos Taryba, kuri paprastai vertina padėtį, toje padėtyje veikiantieji ateitininkai nurodo idėines kelio gaires. Ta proga tarybos pirmininkas dr. A. Damušis Draugo birželio 13 buvo klausiamas:

"Ateitininkija vis sugebėdavo akcentuoti tai, kas gyvenamajame laikotarpyje buvo aktualiausia religinė bei tautinė prasmė. Sakysite, kokie yra šios dienos ateitininkijos veiklos pagrindiniai akcentai?"

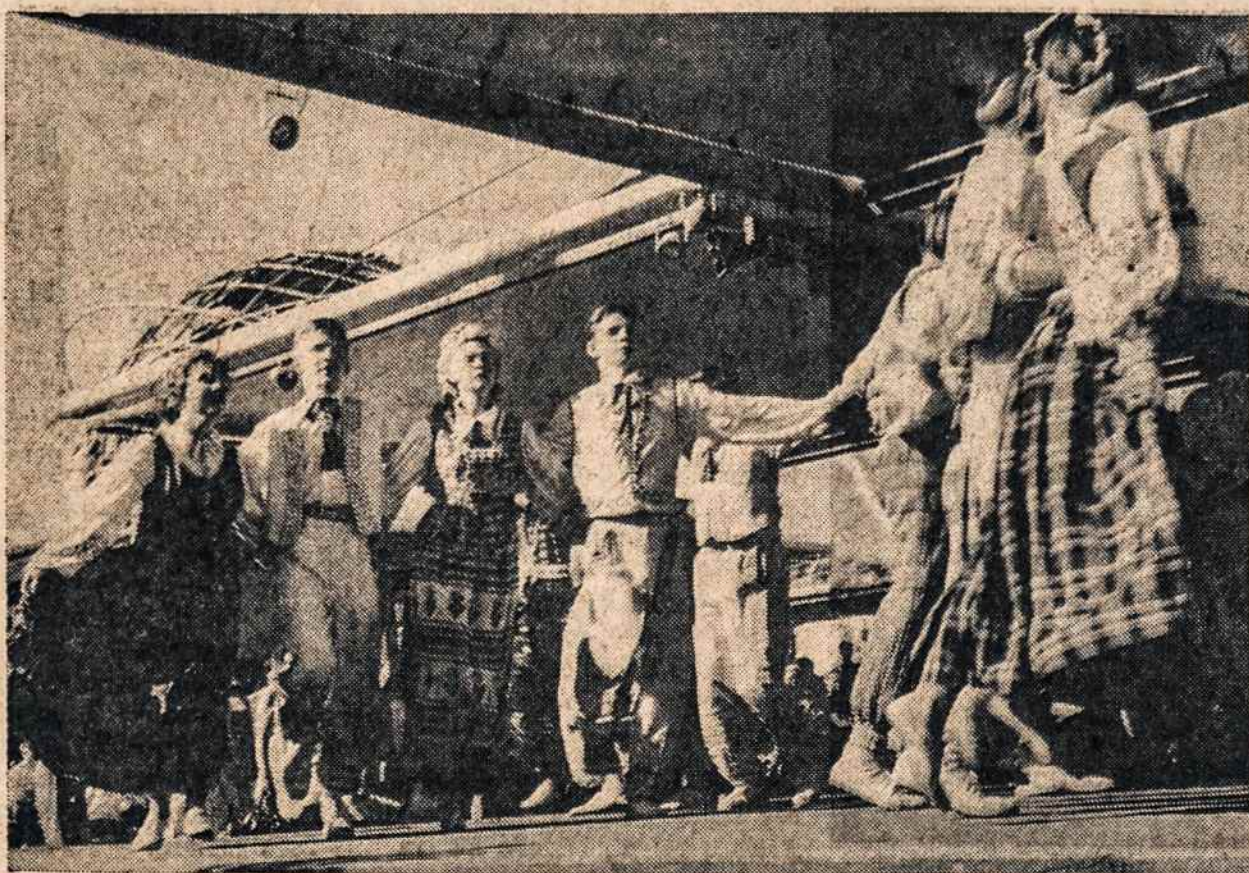
Kreipdamas dėmesį į jaunimą, tarybos pirmininkas padėties vertinime akcentavo: "Neigiamoji aplinkos įtaka dar pagaua daug lietuviško jaunimo. Ji kreipia jaunimą vien į žaisimą, vengia kelti problemas, nors jų yra daug".

Jaunimui to negali užtekti. Jam reikia "gilus tikėjimo patikslas. Tada pagrindas ir veiklai ir kovai dėl laisvės bus prasmingas". Tada ir kelias bus aiškus: "sisteminis ir nuolatinis aukos darbas, kurį dirbant negalima nei pavargti, nei pa-

skęsti nerūpestingume".

Kaip tą samonę jaunimui padidinti? Reikia "praktinio jaunimo pokalbių idėjų klausimais mažesniais būrelių. Tuose pokalbiuose yra svarbi nagrinėti tokias problemas kaip ekumeninio susirinkimo reformos religinėje srityje, vergtų tautų laisvės krikščionių vienybės klausimai, geresnio pasaulio vizija".

O "kartų" problema, ar reikiama ateitininkų tarpusavyje santykiuose? Ar neįtampa sunkumų? — "Išpūsta problema yra būdinga jaunimui, nems Amerikos Valstybės. Savo laiku ji buvo dirbtinai šaukiama atskirti vaikams ir jaunimui. Šis nevykęs padaras yra užsilikęs iki mūsų laikų. Šiaip gi sveikoje bendruomenėje turi būti išlaikytas vieningumas, o tarp kartų sutinumas. Ateitininkija jaunimui intensyviai įveda ir tikslus, tie jaunieji natūraliai problemą išsprendžia. Idėja ir kiamos tiesos meilė yra ateitininkijos kartų apsiūnimo veiksnys".

LIETUVIAI šoka New Jersey valstybės paviljone pasaulinėje parodoje birželio 14. Nuotr. V. Maželio.

VASAROS ATOSTOGOS ir BERNIUKŲ STOVYKLA PRIE ATLANTO

GERIAUSIAI pailsėsite atostogų šalyje Kennebunkport, Maine, Pranciškonų prižiūrimi vasarnamiai priima atskirus asmenis ir šeimas labai prieinamomis kainomis. Šiemet sezonas prasideda birželio 26 ir tęsis iki Darbo dienos savaitgalio.

DAUGELIO metų praktika parodė, kad tūkstančiai grįžta pailsėti ir atsigaivinę gražioje Maino gamtoje ir gailinančioje jūroje bei maudymosi baseine. Ir jūs galėtumėte būti jų tarpe.

STOVYKLA gražiajame Maine krašte, prie Atlanto, vedovaujant Tevams Pranciškams, prasideda birželio 26 ir baigsis liepos 31. Atvykti ir išvykti galima to sezono laiku bet kada.

BERNIUKAI priimami nuo 8 iki 15 metų.

STOVYKLOS vadovybė užtikrina kiekvienam fizinį, tautinį ir dvasinį atsigaivinimą.

Smulkesnių informacijų ir registracijos reikalu kreiptis:

Franciscan Monastery, Kennebunkport, Maine — Tel. (207) 967 -2011

Su lyra lietuvišku keliu

NINA GAILIŪNIENĖ

Prof. Vytautas Marijošius vieną kartą išsireiškė nesupranta, "kodėl lenktynės laimi arklys, o vainiką gauna jojikas, ir kodėl publika ploja chorui, o lenktynės dirigentas".

Trečias panašios rūšies klausimas būtų: kodėl lietuviškoji visuomenė, kurios didesnę dalį sudarė žilos galvos, vaisiams paruoštoje salėje laukė atvykstant jaunos poros, kad ją galėtų pagerbti. Kai Jurgis ir Irena Petkaitis, baltu gvardiku ir orchidėja papuošti ir maršą palaidėję, sėdėjo už garbės stalo, vaisės prasidėjo.

I pirmuosius du klausimus atsakymo prof. V. Marijošius nedavė. I trečiąjį atsakyti yra šio straipsnio intencija.

Kaip žinome iš pasakų, Lietuvoje būta laumių, kurios išgirdusios pirmą kūdikio verkimą, apdovanodavo naujagimį ypatingais gabumais ir išpranašdavo jo ateitį. Jeigu tai tiesa, tai Pajevonio apylinkėse, Vil kaviškio apskrityje, gyvenusios laumės turėjo būti muzikos ir dainos meno globėjos. I Petkaičių Jurgiuo lopšį gerą laumė įdėjo auksinę lyrą, nes vaikas nuo mažens buvo linkęs muzikai.

Rimtai studijuoti muziką Jurgis pradėjo tik Austrijoje: Salzburge lankė muzikos konservatoriją "Mozartium". Tačiau, dar Lietuvą apsispausdamas Jurgis, matyt, skyrė gaidas nuo jieroglių ir fisharmoniją nuo rekiančios dėžės, nes Salzburgo pabaltiečių stovykloje 1945 suorganizavo lietuvišką chorą. Ten pat ėjo vargonininko pareigas stovykloje ir amerikiečių kariuomenės koplyčioje.

Hartfordo klebonas kun. J. Matutis prisiminė "jauną vaikina, nesiskutusį, išvargusį, apdėvėtą rūbais, nedrąsiai stovintį prie New Britain, Conn., klebonijos durų".

Tai buvo Jurgis, ieškas pirmosios pastogės ir duonos šiam krašte. Hartfordo laimei, New Britaine durys Jurgiui buvo uždarytos. Jis atvažiavo i Hartfordą ir 1949 m. pradėjo vargonininkauti šv. Trejybės lietuviškos parapijos bažnyčioje, o vėliau šv. Patriko amerikiečių parapijoje.

Apsirūpinęs duona, pastoge, o po kelerių metų ir jauna žmona, J. Petkaitis smarkiai kibo i studijas ir jas vainikavo dviem bakalaurato laipsniais.

Hartfordo muzikos kolegija suteikė 1955 metais muzikos bakalaurato laipsnį. Ne vienas prisimena jo puikų mokyklos užbaigimo rečitalį senojoje šv. Juozapo katedroje. Vėliau toje pačioje kolegijoje Jurgis įsigijo muziko pedagogo laipsnį ir pasidarė muzikos mokytoju. Nuo 1960 dėsto muziką keliose viešosiose mokyklose Colchesteryje. Šalia mokytojo pareigų, J. Petkaitis diriguoja centralinės mokyklos orkestrui, Bacono akademijos chorui, Colchesterio bendruomenės chorui, vargonininkauja Kristaus Karaliaus bažnyčioje Bloomfielde ir vadovauja Hartfordo lietuvių chorui.

JURGIS PETKAITIS

Devyni amatai — dešimtas badas. Kad tokia nelaimė Jurgio neištinka, tai dar nereikia, jį lietuviška patarlė klaidina. Jurgis, mat, turi vieną "amatą" — muzikos meną, tik tai devyniose vietose...

Jeigu ne duonos, tai vyro ir tėvo šeima tikrai pasigenda. "Esi ir pasiliksiu pirmoje eilėje žmona ir motina. Tikrai negerai, kai kas vakarą reikia būti namuose vienai" — skundėsi blondinė Irena darbuose

paskendusiu vyru. Apdovanota beveik koncertiniu balsu ir šio krašto lietuviškomis charakteringomis dainomis, Irena skirta daugiau linksmam draugijai negu vienatvei.

Nepriklausomai Lietuvos valstybei klestėti buvo reikalingas tvirtas valstybės ūkis, menas ir mokslas; arba poeto žodžiais tariant, reikėjo arklo, knygos ir lyros. Gyvenant emigracijoje beliko tik lyra lietuviškam kelyje, kuris baigiasi uždarom mūsų kolonijom.

Yra žmonių, kurie pasisako prieš veikimą tik uždarose mūsų kolonijose. Kun. J. Matutis, gimęs šiame krašte, bet pažinęs ir Lietuvą, kiekviena pro-

repertuaras buvo sudarytas iš lietuviškų melodijų. Lietuviškus maršus ir dainas, paties Jurgio instrumentuotas, jaunučiai muzikai rėžė taip puikiai, kad publika negalėjo atsigerėti.

Reikia tikėtis, kad po pirmo bandymo bus atidarytos durys platesniam "kultūriniam bendradarbiavimui". Gal Jurgis suras proga amerikiečiams parodyti lietuvišką chorą, o lietuviškai visuomenei — amerikonišką chorą, kurių Petkaitis turi net kelis.

"Didžiųjų kunigaikščių Lietuva sugriovė bajorai. Bajorai ir dabar traukiasi nuo lietuviškos veiklos" — pasakė Algimantas Dragunevičius sveikindamas Jurgį lietuvių bendruomenės vardu. Bendruomenės Hartfordo skyriaus pirmininkas nuodingą strėlę taikė vienam asmeniui. Mano galva, neteisingai. Ar ne geriau kalbėti daugiskaita, kaip ir buvo pasakyta? Bajorai buvo privileijuotas luomas. Savotiškai yra privileijuoti visi tie, kurie išsinešė iš Lietuvos mokslą.

J. Petkaitis yra laisvas nuo "bajoriškos nuodėmės", nes jis mokslus išėjo čia. Ką mes darome lietuviškoje veikloje, didelė dalis eina už "bajorišką privilegiją" atsisteisti, nuotrupos — i asmeniškų nuopelnų sąskaitą. Jurgio veikla eina visa jo nuopelnų sąskaiton. Kaip jis pats išsireiškė — "su lietuviška daina ir muzika mane riša sentimentas".

Už sentimentus sentimentais ir atsilyginta. Pobūvyje Jurgiui ir Irenai pagerbti dalyvavo jauni amerikiečiai, senieji lietuviai ir naujieji ateiviai. Ženklas, kad jauną muziką vertina visi. Bet iniciatyvos pagerbimui ir darbo ėmėsi choras.

Garbingas, bet nepavydėtinas darbas teko choristui P. Simanauskui. Su galastu lietuvių ir greitu sąmojumi, Simanauskas yra nepamainomas vadovo pareigose. Bet aną vakarą jis priminė liūtą, sugautą tinklėmis. Pasakoje liūtą išvadavus dėkinga pelytė, nukandusi virves.

Dėkingos (teisingiau — situaciją suprantančios) pelytės neatsirado atpalaiduoti vakaro vadovą nuo užsiregistravusių sveikintojų srašo. Taip vargšas šis dvi valandas šaukė sveikintojus, kurie oriai žygiavo per salę ir žiopčiojo i užspringtantį mikrofoną. Kaip tikri filibusteriai, kiekvienas sakė kalbą, nei minute neužsileisdamas prieš jį kalbėjusiam. Publika, išklausiusi pirmuosius keturis, pavirto i dūzgiantį bičių avilį.

Džiaugsmą, poilsį ir sveikatą jums suteiks atostogos prie Adirondakų kalnų perlo —

LAKE GEORGE, N. Y.

lietuvių Slyvynų vasarvietėje

Blue Water MANOR

vienoje pirmaujančių visame Lake George rajone

KALNŲ oras, nuostabi gamta — ežeras vienas iš gražiausių pasaulyje su 300 salų ir kristoliniu vandeniu. PATOGIOS patalpos, geras maistas

SVEČIAMS NEMOKAMAI: nuosavas 500 pėdų pločio puikus pliažas, kasdieninės išvykos motorlaiviu, vandens ski (yra instruktoriai), įvairios valtys — irklinės, burinės, canoes ir kt. Maudymosi baseinas stikliniame pastate. Tenisas, ping-pong, kroatas ir tt. Vakaraus salėje koncertai, vaidinimai, šokiai ir kt. pramogos.

IDEALI VIETA JAUNAVEDŽIAMS

Šalia vasarvietės išnuomojamos patalpos ir be maisto (su įrengtom virtuvėm).

Nuo New Yorko per 200 mylių. Iš New York Thruway Exit 24, i Northway 87 iki Lake George Village; iš ten 9N keliu 7 myl. i šiaurę. Vasarvietė skelbiama N. Y. Times ir Daily News sekmaid. laidose.

Rezervacijų ir informacijų reikalu kreiptis:

BLUE WATER MANOR

DIAMOND POINT, N. Y.

Tel. (518) NH 4-5071

ILGIAUSIŲ METU giedama kun. L. Jankui birželio 13 pietų metu Graikijos paviljono restorane pasaulinėje parodoje. Nuotr. V. Maželio.

MINĖJOME KRUVINĄJĄ BIRŽELĮ

Philadelphijos lietuvių bendruomenė liūdnujų birželinį dieną, kurias išgyveno lietuvių tauta burliokiškoms ordoms Lietuva užgriuvus, paminėjo su gilia rimtimi ir dvasios susikauptimu. Daugelio mintyse atgijo šiuo 1941 birželio dienos, kurių metu rusas okupantas tūkstančius mūsų geriausių tautiečių grūdė i gyvulinius vagonus ir vežė i tolimą Sibirą vergų darbams, ir vien dėlto, kad jie savo tėvynę mylėjo ir jai laisvės troško.

Vakaro vedėjo padėtis buvo beviltiška. Sauso žodžio niekas neklaušė. Mušti i stalą batų buvo nepatogu.

Kodėl tokiomis progomis neparašyti bendro sveikinimo, po kuriuo būtų išvardintos sveikintųjų organizacijos. Sveikintimas būtų perskaitytas ir i teiktas per kelias minutes. Be to, solenizantas jį galėtų pasi- laikyti, kaip malonų prisiminimą.

Hartfordo lietuvių kolonija be J. Petkaičio būtų mirusi. Žinia, kad Jurgis įtvirtina savo šeimą — turi du sūnus ir nuosavose namuose, — visų maloniai sutikta: ženklas, kad i Hartford nesirengia bėgti.

Lietuviškos Hartfordo radijo valandos, kurias Jurgis kelis metus vadovavo, J. Vedeikis jam įteikė vokal. Visuomenės vardu piniginę dovaną, o choro vardu lietuvišką medžio raižinį — lėkštę įteikė choro seniūnas Bronius Steponavičius.

VAKARŲ PENNSYLVANIJOS vadovaujama lietuvių katalikų parapijų Pittsburghe ir apylinkėse, transliuojama iš galingos stoties,

LIETUVIŲ KATALIKŲ RADIO VALANDA WEDO

McKeesport, Pennsylvania

kas sekmdienį nuo 1:35 iki 2:00 val. popiet.

BANGA 810

Visais reikalais kreipkitės adresu: LITHUANIAN CATHOLIC HOUR WEDO McKeesport, PA.

lia rimtimi ir dvasios susikauptimu. Daugelio mintyse atgijo šiuo 1941 birželio dienos, kurių metu rusas okupantas tūkstančius mūsų geriausių tautiečių grūdė i gyvulinius vagonus ir vežė i tolimą Sibirą vergų darbams, ir vien dėlto, kad jie savo tėvynę mylėjo ir jai laisvės troško.

Minėjimas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis Sv. Andriejaus parapijos bažnyčioje. Po pamaldų parapijos salėn susirinko gražus būrys lietuviškos visuomenės paklaustyti inž. Pr. Zundės, svečio iš Washingtono, kalbos, sol. Birutės Valterienės, viešnios iš Anglijos, dainų, Vinco Krėvės mokyklos mokyklos jaunų deklamatorių.

Prelegento inž. Pr. Zundės paskaita buvo kruopščiai bei išsamiai paruošta ir paremta dokumentuotais faktais, šaltiniais. Buvo duota daug statistikos duomenų iš pavergtos Lie-

tuvos naikinimo. Paskaita visiems labai patiko savo kom retumu.

Daug katučių susilaukė sol. B. Valterienė. Ji turėjo keletą dainų kartoti. Akompanavo pianistė Kaulinytė. Gražiai pasirodė patriotinių eilėraščių deklamavimu čia gimusi Onutė Valsinaitė ir iš naujų ateivių — Irena Avizonytė. Minėjimą sklandžiai pravedė bendruomenės pirm. inž. J. Ardy.

Kad ir gerokai pavėlavęs, atvyko iš Baltimorės (turėjo ten pasakyti pagrindinę kalbą) Valsario 16 gimnazijos direktorius kun. Br. Liubinas. Salėje rado nedaug žmonių, kurie greitomis sumetė gimnazijai kiek pinigų. Philadelphijos lietuvių bendruomenės valdyba pažadėjo aukų daugiau sukaupti. Tikimasi, kad atsiras geradarių i Philadelphijos lietuvių koloniją neilks paskutinėje vietoje.

DĖL K. PAKŠTO MONOGRAFIJOS

Atkų Sendraugių Sąjungos Centro Valdyba yra gavusi prof. J. Ereto sutikimą parašyti a.a. prof. K. Pakšto monografiją.

Prof. K. Pakštas didelę dalį savo gyvenimo yra praleidęs J.A.V., gyvai reikšdamasis lietuvių visuomeniniame gyvenime. Prof. J. Eretas nuoširdžiai prašo visus prof. K. Pakšto draugus, bendradarbius, buvusius jo studentus bei pažįstamus, turinčius jo laiškų, fraštų, fotografijų ar šiaip kokios medžiagos, tinkančios panaudoti monografijai, siųsti ją i Sveicariją adresu: Prof. J. Eret, Florastr. 44, Basel, Switzerland, arba Janina Pakštienė, 3338 SW. 25th Street, Miami, Fla.

Telkti lėšas šiai knygai parašyti ir išleisti ASS Centro Valdyba pavedė tam pačiam komitetui, kuris rūpinasi ir paminklo statyba. Komiteta sudaro inž. J. Mikaila — pirmininkas, kun. Br. Dagilis — redaktorius, kun. J. Eretas — sekretorius. Komiteto darbas bus atliktas.

Maloniai prašome visus turinčius anksčiau minėtos medžiagos nedelsiant atsilipti i prof. J. Ereto prašymą. Be to, laukiame ir aukų, kurios išlaikytų mus tinkamai pagerbti nepašaukiamą mūsų tautos dainininką.

Aukos siunčiamos adresu: inž. J. Mikaila, 16870 Stoen Ave., Detroit, Michigan 48221.

Atkų Sendraugių Sąjungos Centro Valdyba

PIEŠIMO pamoka Maironio šeštadieninėje mokykloje Brooklyne. Nuotr. R. Kisieliaus.

VENGRAS gydytojas, 1956 metų revoliucijos dalyvis, su motina gėris rytmečios saulės Blue Water vasarvietėje. Vengrai vasarvietę senokai "apliko" ir ją gausiai lanko. Nuotr. V. Maželio.

Kiek lietuvių išileis į Ameriką

Naujojo imigracijos įstatymo projektas pradeda judėti

KUN. L. JANKUS

Birželio 11 JAV kongresas pradėjo apklausti naujojo įstatymo imigracijos reikalą (H. R. 7700 ir S. 1932). Pirmiausiai priimami žodiniai pareiškimai iš kongreso narių, valdžios žmonių, vėliau atskirų organizacijų atstovų ir asmenų.

NCWC-CRS reikalų vedėjas vysk. E. Swanstrom birželio 11 buvo susikvietęs 25 tautybių atstovus specialiam pasitarimui, kuriame buvo sutarta organizuoti ir individualiai prašyti, kad Kongresas naująjį įstatymą dar šią vasarą priimtų. Pasitarime dalyvavo ir Balfo reikalų vedėjas, kuris buvo įtikintas, kad naujasis įstatymas lietuviams taip pat bus naudingas.

Senasis kvotų įstatymas

Pagal 1920 metų gyventojų surašymo duomenis buvo nustatyta imigracinės kvotos: kiek iš kurio krašto žmonių gali kasmet atvykti į JAV. Jų bendras skaičius nustatytas 157, 000 metams. Pirmumas teikiamas specialistams, JAV piliečių artimiesiems giminėms. Lietuvoje gimusių galėjo atvykti per metus 384.

Sis įstatymas nebuvo tobūlas, ypač nevykusiai nustatytos kvotos, pvz. Anglija turėjo 65,361 vietų, o per metus teįnaudodavo apie 40 proc. savo kvotos, kai beveik to patį dydžio Italija ar Lenkija turėjo tik 6,000 kvotos numerių. Tų šalių žmonės laukė eilės metų metus. Nepriklausomybės laikais lietuviai taip pat buvo priversti laukti kelis metus kvotos numerio. Dabar Lietuvos kvota yra visai atvira, nes okupantai neleidžia iš Lietuvos laisvai į JAV, emigruoti, o iš kitų pasaulio kraštų lietuvių neatsiranda 384 kiekvienais metais. Neįsinaudota Lietuvos kvota pra-yksta.

Naujojo įstatymo projektas

Senasis kvotų įstatymas buvo labai nepalankus Europos pietų kraštams, kaip Italijai, Ispanijai, Graikijai. Jis netikslus demokratiniais ar rasiniais atžvilgiais, nes iš norinčio vykti į JAV pirmiausiai buvo klausama: kur esi gimęs. Jei gimęs Anglijoje, važiuok tuoj, jei Graikijoje — lauk eilės dešimtį, penkiolika metų.

Pagal naująjį įstatymą nebebus klausama, kur esi gimęs, bet kiek tu būsi naudingas Amerikoje, tačiau kiekvienam kraštui bus palikta bent 200 rezervuotų vietų ir nebus leidžiama nei vienam kraštui turėti daugiau kaip 1,600 vietų.

Taigi naujasis projektas gal nepatiks britams, vokiečiams, bet tų kraštų vyriausybės ir nenori savo gerų žmonių į JAV išleisti.

Naujasis įstatymo projektas padidina įvažiuojančių į JAV skaičių, palieka artimos giminytės ir specialistų privilegijas bei pasirūpina benamiais, tremtiniais ir persekiojamais, kuriems išileisti kartas nuo karto buvo reikalingi specialūs įstatymai. JAV valdžios žmonės visad užtikrindavo Balfą, kad duos įvažiavimo vizą be jokių kvotų lietuviams, buvusiems ar esantiems Sibire. Balfas turi įleidimo dokumentus lietuviui net iš Kubos; dėja, komu-

nistai tokius išvažiavimus labai trukdo.

Kaip pagreitinti naujojo įstatymo priėmimą.

Vysk. E. Swanstrom konferencija pilnai įtikino rašantįjį, kad naujas projektas būtų labai naudingas ir Lietuvai, kai ji bus laisva, o dabar neužimtas lietuvių vietas būtų galima panaudoti kitur (ne Lietuvoje) gimusiems. Minėtoji konferencija sutarė paraginti savo tautines grupes ir organizacijų narius, kad apipiltų laiškais ir telegramomis kongreso narius ir JAV prezidentą. Telegramos prezidentui ar senatoriui teikiamos 85 centus. Jose reikėtų tik pažymėti naujo įstatymo projekto numerį: kongresmanui — H.R. 7700, o senatoriui

— S. 1932. JAV prezidentui galima abu numerius žymėti (Telegramos pavyzdžiai "Respectfully request your personal forceful intervention enactment into law HR 7700-S1932). Kai Lietuva bus laisva.

Senoji kvotų sistema nebus naudinga laisvai Lietuvai, nes 384 vietų tikrai nepakaks metams. Naujasis įstatymas tokiu atveju bus lankstus ir iš Lietuvos į JAV galės atvykti žymiai daugiau. Dabar atliekama tuščia Lietuvos kvota galės būti panaudota kitų kraštų eilės laukiantiems.

Naujasis įstatymas dar tebėra diskusijų formoje, jo galutinė redakcija nėra nustatyta, tačiau ji palaiko labai daug senatorių, kongresmanų ir pats JAV prezidentas Johnson, bei šimtai JAV organizacijų. Jis įsigalios tik per 5 metus, kasmet 20 proc. kvotų suvedant į bendrą krepšį, iš kurio jos bus dalinamos laukiantiems vizų.

BENDRUOMENINĖ IR ORGANIZUOTA LAISVĖS KOVA

New Haven, Conn. gegužės 31 buvo Hartfordo apygardos lietuvių bendruomenės suvažiavimas. Joje Vilijus Bražėnas kalbėjo, ar bendruomenė turi rūpintis tik "lietuviškos išlaikymo" ar bendruomenė turi rūpintis ir kovos dėl laisvės organizavimu. Apžvelgęs tos kovos lig šiol dažnai pasireiškiantį partizaninį charakterį, veiksmų nesuderinimą, kalbėtojas siūlė:

1963 gruodžio mėn. FBI direktorius J. Edgar Hooveris viešoje kalboje sakė: "Aš esu sakes, tai anksčiau ir noriu vėl kartoti: mes esame kare prieš komunizmą. Juo greičiau kiekvienas raudonkruojis amerikietis tai įsisąmonins, juo saugesni mes visi būsimė."

Kad lietuviai galėtų šiam kare dalyvauti, mums reikia:

1. Apsispręsti, jog laisvės kova yra pagrindinis išeivijos uždavinys.

2. Supažindinti visuomenę per spaudą ir organizacijas su kovos užkūliais, idant žinotume, kas mūsų pusėje ir kas prieš mus.

3. Įjungti kiekvieną lietuvių į jam jo konkrečiose gyvenamose aplinkybėse įmanomą uždavinį.

4. Sudaryti tokią laisvės kovos vadovybę, kuri susitartų dėl darbo plano ir uždavinius paskirstytų tarp esamų organizacijų. Visos organizacijos yra atlikę didelių darbų, visos gali ir toliau jų atlikti; tik viena tai gali padaryti sėkmingiau viena-bare, kita kitame. Bendruomenė pirmoj eilėj turėtų pasiimti viešosios opinijos sudarymo barą — Lietuvos bylos

garsinimą masėse, organizacijose, partijose.

5. Specialus uždavinys bendruomenei — prabilti į čia gimusią, bet lietuviškai nebekalbančią kartą. Patyrimas rodo, kad tuo būdu kai kurie grįžta ir į kultūrinę lietuvių bendruomenę.

6. Atskiriems uždaviniams sudaryti komisijas, kad darbas būtų palengvintas centro valdybai — laisvės kovos, švietimo kultūros, jaunimo veiklos, viešosios opinijos (informacijos, lietuvių spaudos) ir kt.

Bent tiek padarius, atkris reikalingas partizaninio veikimo įkylančios iniciatyvos. Daugumas drąsesnių žygių lig šiol kaip tik ir kilo iš privačios iniciatyvos be vadovaujančių organizacijų pagalbos: Jaunimo petičijos laisvės, skelbimų lentos, Laisvės rezoliucijų veikla, lietuvių atstovavimas pasaulinėje parodoje, paskirų organizacijų sąskrydžiai, stovyklavietės jaunimui, senelių namai, fondai, renginiai dėl Lietuvos teisinės padėties pažeidimo, dalyvavi-

mai tarptautiniuose suvažiavimuose, dalyvavimas Amerikos politinių partijų gyvenime, sovietinio genocido paroda, prieškomunistinės knygos atsisaukimai, filmai.

Šie ir kiti darbai būtų galima atlikti daug sėkmingiau ir lengviau, jei jiems, nenuslopinant taip reikalingos ir naudingos privačios iniciatyvos, būtų patelkiama išeivijos pagalba ir vadovaujanti organizacijos struktūra bei pritiriamas, kai tie sumanymai bei užsimojimai būtų jau įtraukti į bendrą programą. Būtų išvengta tuo būdu vis naujo organo sudarinėjimo, išvengta naujų lėšų organizavimo, naujų darbininkų ieškojimo. Jeigu, pavyzdžiui, Laisvės rezoliucijų darbas būtų vykdomas ALBendruomenės rėmuose, šiandien, ne nepajutę nuovargio, gal jau turėtume iš šimtą rezoliucijų Kongrese.

Tenka pritarti tiems, kurie negali pakęsti balsų, raginančių stovėti mums nuosaliai šioje gigančiškoje kovoje.

PATERSON, N.J.

Birželio trėmimus Patersono Lietuvių Bendruomenės apylinkė prisiminė birželio 7. Minėjimas buvo naujai įsigytoje ir gražiai tai dienai papuoštoje parapijos salėje. Paskaitą skaitė V. Bražėnas iš Stamfordo, Conn. Prelegento vedamoji mintis: 1. kovoti už Lietuvos laisvę ir ne maldauti bei prašyti, bet reikalauti, kad JAV kongresmanai, senatoriai ir vyriausybė darytų žygius Lietuvai išlaisvinti, nes daugumas jau esame šio krašto piliečiai ir tu-

rime pilną teisę tai daryti; informuoti spaudą, radiją ir apskritai amerikiečius, su kuriais tik susitinkame, apie savo bylą, apie padarytas ir daromas skriaudas Lietuvai; 3. įtraukti į darbą jaunimą ir pavesti jam ne perdaug jau paprastus darbelius, kaip chorai ar tautinių šokių grupės, ar kad priklausytų, kokiai organizacijai, bet dar svarbesniems uždaviniams.

Meninę dalį išpildė T. Dzikienės vadovaujama jaunųjų kanklininkių grupė iš Brooklyno. Jos paskambino ir padainavo: Pražydo jazminai po langu, Oi neverk, motinėle, Liūlia, bernele mano, liūlia, Subatos vakarėlį ir Motule mano. Susirinkusiems ši programos dalis taip patiko, kad net tris kartus buvo prašomos pakartoti. Jos dar paskambino ir padainavo: Gluosnis, Lakštingalėlė, Tykus vakaras be vėjo. T. Dzikienėi įteikta rožių, o mergaitėm po mažą dovanėlę.

Programą pravedė A. Rugys. Dabar apylinkei vadovauja naujas pirmininkas K. Jankūnas.

Kazimieras ir Marija Ivaškai birželio 7 atšventė auksinį vedybų jubiliejų. Ryte šv. Kazimiero bažnyčioje mišių metu kleb. J. Kinta suteikė jiems palaiminimą, gražiai pasveikino ir įteikė po dovanėlę. Vėliau parapijos salėje buvo vaišės. Pravedė jų šeimos draugas J. Jokūlevičius, pradžioje primindamas, kad jubiliečiai atvyko į Ameriką prieš pirmąjį pasaulinį karą — Kazimieras 1909, Marija 1911; susituokė 1914 birželio 7 šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje. Šiai parapijai ir dabar priklauso. Ivaškai gy-

VYSK. ED. SWANSTROM, NCWC direktorius, daug padėjęs lietuvių Balfui.

HARTFORDO APYGARDOS SUVAŽIAVIMAS

Suvažiavimas įvyko gegužės 31. Atidarė valdybos pirm. K. Bagdonas. Invokaciją sukalbėjo klebonas kun. A. Zanavičius. Buvo išklausyta buv. valdybos pranešimų ir nusistatyta gairės atėties darbams. Visos apylinkės ir suvažiavimą atsiuntė savo atstovus, kurie taip pat padarė pranešimus. Su apygardos valdybos nariais suvažiavime dalyvavo 32 asmenys.

Išrinkta nauja apygardos valdyba pasiskirstė pareigomis: pirmininkas dr. P. Vileišis, vicepirmin. Algimantas Dragunevičius ir Zigmas Strazdas, nariai politiniams reikalams Vilijus Bražėnas ir Juozas Valušaitis, narys kultūros ir jaunimo reikalams Juozas Rygelis, išdinininkas Antanas Gruzdys ir sekretorius Justinas Guntulis.

Suvažiavimui pasibaigus, kuklias vaišes surengė New Haveno apylinkės narės. Vaišių metu Vilijus Bražėnas skaitė paskaitą Lietuvos laisvinimo klausimais.

vena Fair Lawn, N.J., yra išau-ginę du sūnus, Kazimierą ir Stasį. Stasys vedęs ir augina sūnų ir dvi dukras.

Sukaktuvininkai gavo gražių dovanų ir susilaukė daug sveikinimų. Pirmiausia juos pasveikino kun. A. Sabas iš Kanados. Jis tuo metu viešėjo Patersono. Toliau sveikino A. Masionis ir V. Čižūnas. Jie iškėlė Ivaškų gerą širdį ir paslaugą įsikurti nevienam naujai atvykusiam lietuviui. Remia savo parapiją. Parėmė naujos bažnyčios statybą. Padeda visuose lietuvių bendruomenės darbuose. A. Masionis sveikino L. Bendruomenės valdybos var-du.

Dar sveikino ir vaišėse dalyvavę svečiai, giminės bei bičiuliai: B. Bansevicius iš Amsterdam, N.Y., J. Taparauskas iš Waterbury, Conn. Stasys Stankaitis, Motiejūnienė (jinai buvo jaunosios pamergė 1914), O. Stankienė, Glaniasukienė, J. Mecionis, V. Adomavičius, Ona Bell, Stanley Zyck, F. Ginneken, sūnūs, marti, anukas. Sveikintojai džiaugėsi, kad Ivaškai susilaukė gražaus jubiliejaus, kad buvo visiem malonų su jais bendrauti, linkėjo sulaukti deimantinio jubiliejaus. A.M.

IŠ VISUR

— Akademinių Skautų Sąjūdžio vasaros stovykla bus rugpjūčio 24-30 d. Tuxedo, N. Y. (apie 30 mylių už New Yorko). Visi akademikai skautai kviečiami dalyvauti rugpjūčio 23 lietuvių dienoje pasaulinėje parodoje, o po to vykti į stovyklą. Administracinius reikalus tvarkys ASS New Yorko skyrius, o stovyklos programą ruošia ASS Worcesterio skyrius.

— Washingtono lietuvių kongreso metu pamaldos katalikam bus birželio 28, sekmadienį, Marijos šventovėje prie Katalikų Universiteto. Mišias 12 val. dienos metu aukos vyskupas V. Brizgys. Pamokslą sakys prel. J. Balkūnas. Kongreso dalyviams, kurie nėra dar buvę Marijos šventovėje Washingtono, bus proga su ja susipažinti ir pamatyti, kur rengiama Šiluvos koplyčia. Kongreso dalyviams evangelikam pamaldos bus latvių liuteronų bažnyčioje (42 Avenue and Farragot, Hyattsville).

— Atlanto skautų rajonas birželio 27-23 Maironio parke Worcesterioje rengia jonių laužą ir sporto šventę tiem, kurie nebus išvykę į lietuvių kongresą Washingtono, kur suvažiuoja daug jaunimo ir turės savo atskirą posėdį. Laužui susirenkama birželio 27, šeštadienį, 8 val. vak.

— Vaidevutis Mantautas, kuris dėsto filosofiją šv. Kryžiaus jėzuitų kolegijoje Worcesterioje, vasarai išvyko į Vokietiją rinkti medžiagos daktaro disertacijai apie vokiečių filosofą domininkoną Eckhartą, gyvenusį 13-14 amž.

— Prof. K. Pakšto paminklui ir monografijai aukojo K. Kleiva, V. Kundrotienė, J. Marčėnas, Vl. Pauža ir dr. P. V. Raulinaitis — po 10 dol.; inž. Pr. Baltakis ir dr. V. Vardys — po 5 dol. Asmenys, kurie norėtų prisidėti prie paminklo pastatymo ar monografijos išleidimo, savo auką prašomi siųsti: Pakštas Fund, c/o J. Mikaila, 16870 Stoepel, Detroit, Mich. 48221.

Kas norėtų skelbtis Darbininke prašomas skambinti: GLer.more 2-2923

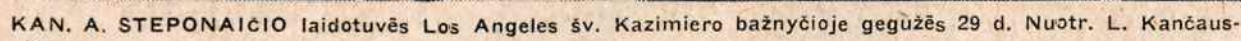

PASAULINĖS parodos egzotika.

Nuotr. V. Maželio

GRUPĖ LIETUVIŲ su kun. L. Jankum prie lietuviško kryžiaus New Yorko parodoje birželio 13. Nuotr. V. Maželio.

PHILADELPHIJOS lietuvių ansamblis su dirigentu Leonu Kauliniu. Ansamblis dalyvaus pasaulinės parodos lietuvių dienoje.

DALIA ir ALBERTAS RADZIUNAS, sav.
36-38-40 STAGG ST. BROOKLYN 6, N. Y.
Telefonas Stagg 2-5938

